

ÉV VÉGI RAJZKIÁLLÍTÁS

Az általános iskola életének egyik érdekes színterét az év végi rajzkiállítás. Ez a kiállítás mérlege a tanító és a tanulók munkájának egyaránt. Nem lehet tehát közömbös hogyan rendezzük meg, milyen követelmények szerint járunk el, kinek a rajzai kerülnek a falakra.

A kiállítás az egész osztály, illetve az egész iskola ügye. Ezért nemcsak a tanítónak kell foglalkoznia vele, hanem a tantestületnek is. Felmerül tehát a kérdés, hogyan lehet ezt a nagy felelősséggel járó munkát eredményesen, sikeresen megoldani. Első kérdés az, hogy milyen rajzokat állítsunk ki. Egy bizonyos. Nem az utolsó pillanatban kell átnézni több ezer rajzot, mert ez felületességre vezet, és így nem lesz semmiféle alapja a válogatásnak. Leghelyesebb az a gyakorlat, ha egész évben rendszeresen folyik ez a válogatás. Javasoljuk, hogy minden óra után tegyünk félre a legjobb 2—3 rajzot. A kiválogatott példányokból egy erre a célra készült táblán hetenként váltható kiállítást mutassunk be. „A hét legjobb rajzai” címen. Így kettős célt érhetünk el. Egyrészt tovább szűkítjük a legjobb rajzok körét, másrészt a nyilvánosság előtt szerepel rajzok közül is kiválaszthatjuk azokat, amelyek a legjobban tetszettek. A kiállítási anyag egy részét így könnyen összeválogathatjuk, azonban az anyag másik részének az összeszedése már nem ilyen egyszerű. Ez az anyag ugyanis már nem a legjobb munkák közül kerül ki.

Tudjuk, hogy nem mindegyik tanulónk rendelkezik jó rajzkészséggel. De szívós munkával bármelyikük elérheti, hogy jó, vagy közepes rajzkészségre tegyen szert. Ezeknek a szorgalmas gyermekeknek is ki kell állítaniuk néhány munkáját még akkor is, ha nem érik el az előzők színvonalát. Ez az elismerés egész évi becsületes munkájuk helyes értékelése és buzdítás is egyben. Fontos, hogy a falon vagy a táblán ezek a rajzok ne a végére kerüljenek lebecsülve, másodrendű anyagként tekintve, hanem arányosan szétosztva az anyagban. Választanunk kell a fegyelmetten dolgozó, lelkiismeretes, de kevés adottsággal rendelkező tanulóink munkáiból is. Ez a hármas szempont a kiállítás megrendezését elég bonyolulttá teszi. Egyrészt nem tehetünk ugyanis egy kiváló rajz mellé egy közepes munkát. Másrészt tantervi szempontok és színbeli problémák még további bonyodalmatokat jelentenek.

A fentiek meggyőzhetnek mindenkit, hogy a kiállítás megrendezése komoly feladatot jelent.

A hely megválasztása nagyon fontos. A kiállítás helye világos és tágas legyen. A rajzok kifüggesztésére fekete táblát, vagy pozdorja-

lemezt használjunk paravánként állítva. Ez utóbbit tartjuk a legjobbnak. Ez utóbbiakat úgy állítsuk, hogy a fény természetesen érje a rajzokat. Legcélszerűbb az ablak síkjára merőlegesen állítani a paravánokat, de szembe és egymásnak háttal is elhelyezhetjük őket. Kifüggesztés előtt a rajzokat osztályonként válasszuk szét. A sorrendjük feleljen meg a tanmeneti előrehaladásnak, ettől csak a dekoratív hatás kedvéért térjünk el. Arányosan osszuk el az intenzív színeket, a rajzos, tiszta formájú rajzokat, az oldott, folt hatású és szerkesztő munkákat. A fentiek csoportosítása, egy helyen való bemutatása szétterdelné, darabossá, unalmassá tenné a kollektíót. Vigyázzunk azonban arra is, nehogy az ellenkező véletelbe essünk és egymástól teljesen idegen munkákat helyezzünk egymás mellé.

A fokozatosság elvét úgy érvényesíthetjük, ha az egyszerűbb rajzi problémáktól haladunk a bonyolultabbak felé. A második osztály anyagában pl. nem előzheti meg a boríték rajza a nyakkendőét, mert amíg az utóbbi csak alapforma: háromszög, addig az előző bonyolultabb összefüggéseket mutat: háromszög, téglalap, átlók, központ egymáshoz való viszonyát. Vagy a harmadik osztály anyagában a szögletes paletta és a bárd felretlenül előzze meg a trikó és az asztaltenisz ütő rajzát stb.

A színbeli problémák megoldása is kritikus. Sok függ attól, hogy milyen alapot használunk. Legjobbak a természetes hátterek. A pozdorjalemez enyhén rücskös felülete, egymáshoz közel álló fehér és okker játéka, semleges színe jól kiemeli a képeket. Jó ha ezt az egystílusú hatást néhány intenzív színnel, egy-egy vonallal, folttal megtörjük.

Ugyancsak nagyon jól használható a rajzok kifüggesztésére a furnér és a préselt lemez. Ezekre azonban sokkal nehezebb a lapok felszerelése. Amíg a pozdorjalemezre gombostűvel is felerősíthetők a rajzok, addig az utóbbiakra ez csak fotesarokkal, vagy ennyivel lehetséges. Ezek a nyomok azonban csak nehezen tüntethetők el és így újból való használata körülményes. Ajánljuk, hogy az iskola erre a célra szerezzen be néhány pozdorjalemezt, és azt paravánként helyezze lábakra. Sokféleképpen használható a továbbiakban is. Nagy előnye még az is, hogy nem kell minden évben elkészíteni.

Elég jó és főleg olcsó megoldás az, ha hülámpapírt léckerre erősítve zsákvászonnal, vagy színes drapériával bevonunk. Ezekre a táblákra a lapokat gombostűvel is felerősíthetjük. Ilyen módon a folyókat is dekorálhatjuk.

Egy-egy tábla elkészítésénél legfontosabb a komponáltság, az áttekinthetőség, a ritmus, a kiemelések és a felrások. Ne tartsuk ezeket lényegteleneknek! Kompozíció nélkül fárasztó

egy kiállítást végignézni. Nem is lehet reménye a rendezőnek abban, hogy összedobált anyagban megértesse elképzeléseit a látogatóval. A puszta lineáris kompozíció nem köti le a nézőket. A látogatók figyelmét irányítani kell. A legszebb munkákat a legjobb helyekre rakjuk, a gyengébbeket pedig a stagnáló részbe soroljuk be. A lapokat kímélhetjük körülkeretézéssel, színes háttérrel stb.

Szóljunk végül röviden a felírásokról is. Csak jól olvasható névalírásokkal ellátott rajzokat tegyünk ki. Óvakodjunk a sok egyéb dekorációs elvegtől, de amit írunk, azt ízlésesen, olvashatóan írjuk. Legalkalmasabb erre a lapos ecset.

Ha a fenti és még egyéb szempontok figyelembevételével állítjuk össze az iskolai rajzkiállítást, akkor sokat teszünk a tanulók esztétikai nevelésének érdekében. A kiállítás látogatásának gondos megszervezésével, a látogatók tájékoztatásával erőteljesen fokozni kell a nagy munkával létrehozott kiállítás hatékonyságát. Úgy véljük, hogy az iskolai rajzkiállítás a fenti szerény eszközökkel és eljárásokkal minden általános iskolában megoldható.

Dér István

tanítóképző gyakorló iskolai tanár,
Szeged

ÜTTORÓK A JOBB TANULMÁNYI EREDMÉNY ELÉRÉSÉÉRT

Egy iskolának az életében döntő jelentőségű, hogy a gyermekek hogyan tanulnak. A legtöbb gyermek egyéni érdekből tanul. Ki azért, mert szigorú szülői felügyelet mellett nem tehet mást, másrészt érdeklődésből. Az úttörő élet törvényei utalnak arra, hogy a tanulás közös ügy, az iskolában is tanítjuk, de mégsem nyer elég értelmet a gyerekek tudatában.

A tanulóknak tudniuk kell, hogy a közönségnek is nagy felelősséggel tartoznak. Keressem a módját, hogy magát az úttörő közönséget tegyem érdekeltté abban, hogy minden tagja tanuljon. Az őröket kell érdekeltté tenni. Könnyebb ezt megtenni 6—10 gyermekkel, mint 20—30-cal. A kísérletezés fókán állunk, de azt hiszem a mostani forma kisebb változtatásokkal be fog válni. Bevezettük az őrök közötti tanulmányi versenyt. A formája a következő. Minden őr választott egy tanulmányi felelőst. A tanulmányi felelős feladata, hogy tanulmányi füzetébe minden héten feljegyezze az őr tagjainak feleleteit, s

kiszámítsa az őr tagjainak és az őr heti tanulmányi átlagát. Tehát a versenyt hetenként értékeljük. Az őrsi tanulmányi felelősök jelentést tesznek a csapat tanulmányi felelősnek, ő összesíti a csapat eredményét, elkészíti az őrök rangsorát, s jelentést tesz a csapatvezetőnek. A tanulmányi hét letele után nagy jelentőségű az ünnepélyes eredményhirdetés. Ezen az eseményen a tanulmányi verseny 1—3. helyezettjei vesznek részt és a többi őr vezetői. Itt a tanulók is, a csapatvezető is elmondják észrevételüket, véleményüket a hét tanulmányi eseményeiről. Az értékelésen jelen van az igazgató vagy a helyettese, akik szintén tanácsot adnak a gyerekeknek a további munkához. Ez a forma közelebb hozza a gyerekeket a tanulás problémáihoz, meglátják, hogy közösségi szempontból mekkora jelentősége van a tanulásnak, hogy felelősséggel tartoznak egymásnak, de az egész iskolaközösségnek is munkájukkal. Az értékelés után következik a jutalmak kiosztása.

Az első őr 1., 2. és 3. tagja ingyen mozijegyet kap az úttörőcsapatától. A második őr 1. és 2. helyezettje, a harmadik őr 1. helyezettje kap külön csapatvezetői dicséretet, tagjai pedig osztályfőnöki, igazgatói dicséretet, amelyek szintén bekerülnek a csapatkrónikába és az osztálynaplókba.

A tanulmányi versenynek ez a formája bevált. Ezt igazolja az a tény is, hogy az őr-vezetők — akik magasabb osztályba járnak — sokszor azzal válnak el őrüktől, hogy „aztán tanuljatok délután, nehogy holnap lerontsátok az őr átlagát!” Nem egy esetben újságolták már a gyerekek, hogy az őr-vezetőjük meglátogatta őket, és megmagyarázta a számtant. A tanulmányi verseny nélkül ezt nem tennék meg a gyerekek, inkább eljátszanák egymással odahaza a tanulásra szánt időt is.

Nevelőink természetesen tudják, hogy csupán a tanulmányi versennyel nem lehet megoldani a magasabb tanulmányi eredmény elérését, ezt továbbra is a nevelők jó munkája, jó őr-vezetése, módszere fogja biztosítani. A tanulmányi verseny eszköz. Eszköz arra, hogy a gyerekekkel megértessük azt, hogy az egyéni tanulásukkal ugyanúgy a közönséget erősítik — vagy gyengítik —, mint ahogyan a felnőttek munkája is a gyár, a tsz eredményeit, érdekeit szolgálja, s ezért felelősséggel is tartoznak. Ezt tekintjük a tanulmányi verseny fő céljának. Ezt szolgálja a verseny, s úgy érezzük, eredményesen.

Földes István

igazgatóhelyettes, Kamut